
ПРОГНОЗУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ

УДК 796. 1

Сокол О.В. (Sokol O.V.), Мігель Л.Й. (Migel L.I.), Портах В.С. (Portah V.S.)

Національний університет кораблебудування ім. адмірала С.О. Макарова

Львівський державний інститут фізичної культури

Для виявлення ігрових здібностей пропонуються тести, які визначають особливості ігрової діяльності в спортивних іграх. Розробка тестів ґрунтується на еталонних моделях.

Ключові слова: спортивні ігри, відбір, тести.

For the exposure of playing capabilities tests which determine the features of playing activity in sporting games are offered. Development of tests is based on standard models.

Key words: sporting games, selection, tests.

При дослідженні особистості спортсменів, їхньої ігрової діяльності, спортивних досягнень у процесі відбору застосовуються певні критерії й методи.

До критеріїв належать якісно-кількісні характеристики спеціальних здібностей, серед застосовуваних методів велике значення має тестовий метод. Одним з методів, що має високий рівень валідності, тобто який вимірює точно те, що повинне вимірятися, являються модельні тести, які вимагають реакції на комплекс умов, характерних для спортивної діяльності [1; 4].

Модельні тести, застосовувані при діагностиці здібностей до ігрової діяльності, незважаючи на їх високу прогнозуючу можливість, у той же час не можуть виявити схильність до певної спортивної гри або групи ігор.

Із цією метою додатково проводять випробування за такими модельними тестами, які дозволяють діагностувати спеціальні здібності з урахуванням особливостей ігрової діяльності в кожній даній грі. Розробка

таких тестів ґрунтується на еталонних моделях. Нижче наведені тести для відбору в різні ігрові види спорту [2; 3].

Тести для відбору гандболістів.

«Трійка ловить пару». Троє, узявшись за руки, намагаються піймати гравців, що тікають від них, які пересуваються в парах, також узявшись за руки. Кожній трійці дається 40 сек. Кращими вважаються ті, хто, виступаючи в різних трійках, піймав більше гравців і водночас меншу кількість раз був пійманим. Пара вважається пійманою, коли трійка її повністю оточила, зімкнувши руки. До цього моменту дозволяється без допомоги рук розривати ланцюг. Якщо хоча б один із тих, що тікають наступить на обмежувальну лінію, пари вважається пійманою. Трійці дозволяється силою, але без допомоги рук витіснити пари за лінію ігрової площадки. Якщо пара на мить розірвала руки, вона теж вважається пійманою. Здійснюючи цей ігровий тест, тренери спостерігають за характером взаємодії в трійках і парах, наполегливістю й ініціативністю граючих, їхніми бійцівськими якостями, спритністю.

«Виштовхування з кола». Двоє гравців намагаються виштовхнути один одного з кола діаметром 3 м без допомоги рук. Враховується час, кількість активних спроб і якість оманливих дій.

«Відніми м'яч». У центрі кола діаметром 3 м захисник охороняє м'яч, який нападаючий намагається вибити з кола будь-яким способом. Оцінюється час і якість дій нападаючого й захисника.

Загальна оцінка спеціальної обдарованості проводиться за такою ж схемою, що й ігрової обдарованості - методом підсумовування рангів окремих показників тестів.

Тести для відбору футболістів. «Відніми м'яч».

«Пробий». Один гравець охороняє м'яч, що лежить у центрі кола діаметром 3 м. Другий гравець, що стоїть за лінією кола, за свистком вбігає в коло й намагається відібрати м'яч у захисника. Якщо йому вдається вибити м'яч із кола, він отримує очко, оволодіти м'ячем у площі круга - 2 очка. Враховується також час тесту й характер дій обох гравців.

«Швидко в ціль». По колу діаметром 5 м розставлено п'ять м'ячів. Гравець, що знаходиться в центрі кола, за свистком підбігає до них і послідовно (черговість вибирає сам) ударом посилає їх у ворота. Враховується кількість влучень і час тесту.

«Хто швидше». На відстані 5 м перебувають два м'яча. Нападаючий і захисник стоять біля одного з них обличчям один до одного. За сигналом нападаючий повинен вдарити по м'ячу, а захисник перешкодити удару. Нападаючому дозволяються помилкові рухи. Враховується кількість чистих ударів за 30 сек., а також характер дій гравців у ролі нападаючого й захисника.

Тести для відбору волейболістів. «Відбий!». Гравці, що знаходяться у колі, намагаються не ухилятися, а відбивати м'яч руками будь-яким способом. Якщо відбитий м'яч піймає хто-небудь із тих, хто стоїть за лінією кола, обидва – той, хто відбив і той, хто піймав одержують по 2 очка. Якщо ж м'яч відбитий, але не пійманий, той хто відбив одержує 1 очко. Гравець, якого торкнувся м'яч, наказується штрафним очком, а що кидав – одним заохочувальним.

«Три квадрати». На стіні креслять три квадрати площею 1 м² на відстані 1 м друг від друга. Спортсмен стоїть обличчям до них на відстані 3 м від стіни. Із-за його спини тренер кидає м'яч у квадрати, а граючий повинен піймати м'яч після відскоку від стіни.

У першій частині тесту м'яч спрямовується по черзі до кожного квадрату. До кидка граючий не повинен сходити з місця.

У другій частині він не знає порядок кидків. Тренер же діє за твердою програмою, відправляючи м'яч в один із квадратів помітно частіше, ніж у кожний з інших. Піймати м'яч, не намагаючись розгадати черговий квадрат, дуже важко. Тому гравцеві дозволяється сходити з місця та до кидка пересуватися вбік передбачуваного кидка. Спробу можна вважати вдалою, якщо спортсмен хоча б доторкнувся до м'яча.

«Піонербол» 4×4 (без просувань).

Тести для відбору баскетболістів. «Швидко в щит». Цей тест описаний вище.

«Вирви м'яч». Двоє гравців, тримаючи в руках один м'яч, намагаються ним оволодіти. Враховується кількість активних спроб, час тесту, наполегливість і бойовитість.

«Два м'ячі». Ведучи м'яч однією рукою, гравець намагається вибити м'яч у супротивника, не припиняючи дриблінгу й охороняючи свій м'яч.

«Кулька». Гравець, підкинувши повітряну кульку, жене її ударами від центральної лінії до торкання щита. Але вдаряти по кульці дозволяється тільки в стрибку. Враховується час тесту.

Тести для відбору тенісистів. «Точно в ціль». На одному з полів подачі креслять чотири квадрати 2×2 м, два з яких біля самої сітки, а два інші – у глибині. Гравець у запропонованій послідовності повинен потрапити тенісним м'ячем у зазначений квадрат, розташовуючись за лінією протилежного поля подачі. Відбувається 20 кидків способом зверху.

«Риболовля». У першому варіанті з вихідного положення (вудка у витягнутій руці) необхідно, опускаючи вудку, торкнутися нею (але не збити!) булави й знову повернутися у вихідне положення. У другому варіанті сім булав встановлюються на відстані, яка дорівнює довжині булави. Гравець повинен збити вудкою булави обов'язково усередину фігури, але так, щоб сусідня булава не впала (торкання не береться до уваги). Фіксується кількість удалих спроб і час.

«Без ракеток». Гравці грають у теніс, але без ракеток. Вони кидають м'яч через сітку й ловлять його руками. Поле обмежене лініями подачі. Рахунок ведеться як у настільному тенісі.

«Три квадрати». Проводиться, як і для волейболістів, тільки з тенісним м'ячем.

Дані тести мають велику диференційною силою і прогнозуючою можливістю. За їх допомогою можна вести педагогічні спостереження, які доповнюють і уточнюють оцінки, які одержують при обробці результатів тестування й визначенні ігрових здібностей.

Література:

1. *Баландин В.И., Блудов Ю.М., Плахтиенко В.А.* Прогнозирование в спорте. – М.: Физкультура и спорт, 1986. – 193 с.
2. *Борзов В.Ф.* Украинский спорт накануне Игр XXVI Олимпиады // Наука в олимпийском спорте. – 1996. – № 1 (4). – С. 3 – 10.
3. *Чебураев В.С.* Прогнозирование в видах спорта со сложной координацией движений // Основы теории прогнозирования спортивных достижений. – М.: ВНИИФК, 1983. – С. 59 – 63.
4. *Шустин Б.Н.* Моделирование и прогнозирование в системе спортивной подготовки // Современная система спортивной подготовки. – М.: СААМ, 1995. – С. 226 – 237.